

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE

CENTRUM JAZYKOV A KULTÚR NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

MENŠINOVÉ JAZYKY A ŠKOLSTVO NA SLOVENSKU:

DEJINY, SÚČASNÝ STAV A PERSPEKTÍVY

29.— 30.10.2024

Rektorát Prešovskej univerzity v Prešove
Ul. 17 novembra č. 15
080 01 Prešov

PROGRAM KONFERENCIE

29. októbra 2024 (utorok)

Miestnosť č. E225a

9:30 – 10:00 Registrácia

10:00 – 10:15 Slávnostné otvorenie konferencie

Doc. Mgr. Annamária Kónyová, PhD.

(riaditeľka Centra jazykov a kultúr národnostných menšín Prešovskej univerzity v Prešove)

Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD.

(rektor Prešovskej univerzity v Prešove)

Zoltán Kovács

(vedúci sekretariátu Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny)

Plenárne prednášky

10:15 – 10:35 PhDr. Kálmán Petőcz, PhD.: Aktuálny stav rozvoja menšinových (rómskeho, rusínskeho a maďarského) jazykov na Slovensku *(generálny riaditeľ sekcie národnostných menšín a inklúzie Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR)*

10:35 – 10:55 Prof. Dr. Paul Robert Magocsi: Jazyk a národná identita *(Torontská univerzita)*

10:55 – 11:15 Prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc.: Mikrofilológia ako nový vedný odbor v slavistike *(Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rusínskeho jazyka a kultúry)*

11:15 – 11:30 Prestávka na kávu

ROKOVANIE V SEKCIÁCH

29. októbra 2024 (utorok)

SEKCIA I

Miestnosť č. E225a

11:30 – 11:50 Doc. PhDr. Anna Plišková, PhD.: Дінаміка едукації в русиньскім языку на Словакії в контексті Европской харты регіональних або меншынових языків (2003 - 2024). Dynamika edukácie v rusínskom jazyku na Slovensku v kontexte Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (2003 - 2024) (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rusínskeho jazyka a kultúry*)

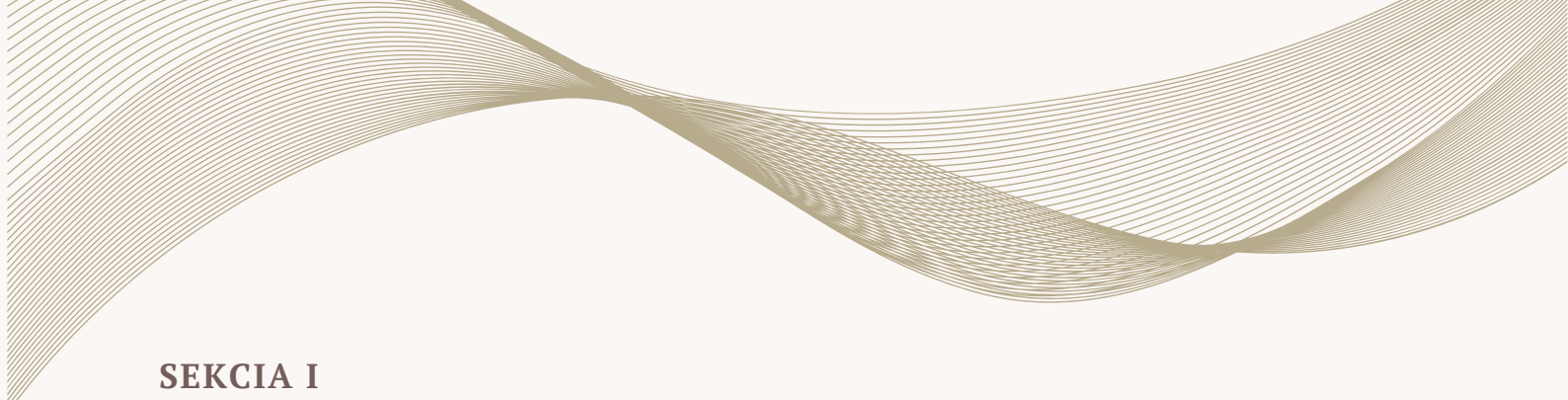
11:50 – 12:10 PhDr. Kvetoslava Koporová, PhD.: Ортоепічны аспекти розвоя сучасного русиньского языка на Словакії (Дакілько позначок к першым Правилам русиньской высловности з ортоепічным словником). Ortoepické aspekty rozvoja súčasného rusínskeho jazyka na Slovensku (Niekoľko poznámok k prvým Pravidlám rusínskej výslovnosti s ortoepickým slovníkom) (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rusínskeho jazyka a kultúry*)

12:10 – 12:30 Mgr. Marek Gaj, PhD.: Актуальный став і перспектivy основного русиньского народностного школства на Словакії в контексті легіслативных і курыкулярных змін. Aktuálny stav a perspektívy základného rusínskeho národnostného školstva na Slovensku v kontexte legislatívnych a kurikulárnych zmien (*Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Krajské pracovisko Prešov*)

12:30 – 12:50 PaedDr. Marcela Ruňaninová: Шпеціфіка народностных школ і клас на Словакії. Špecifiká národnostných škôl a tried na Slovensku (*ZŠ s vyučovacím jazykom rusínskym, Klenová*)

Diskusia

13:00 – 14:30 Obed (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň PU*)

SEKCIA I

Miestnosť č. E225a

14:30 – 14:50 Szilvia Pacsuta: Selections from the history of Rusyn language education in the northeastern regions of present-day Hungary. Výber z dejín vzdelávania rusínskeho jazyka v severovýchodných oblastiach dnešného Maďarska (*Tokaj-Hegyalja Egyetem, Maďarsko*)

14:50 – 15:10 Mgr. Zdenka Citriaková, PhD.: Інтеграція сучасних культурологічних підступів до навчання материнського мови: Як можуть культурні аспекти збагатити навчання русинського мови і привести к лїпшому порозумлїню мови. Integrácia súčasných kulturologických prístupov do výučby materinského jazyka: Ako môžu kultúrne aspekty obohatiť vyučovanie rusínskeho jazyka a prispieť k lepšiemu pochopeniu jazyka (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rusínskeho jazyka a kultúry*)

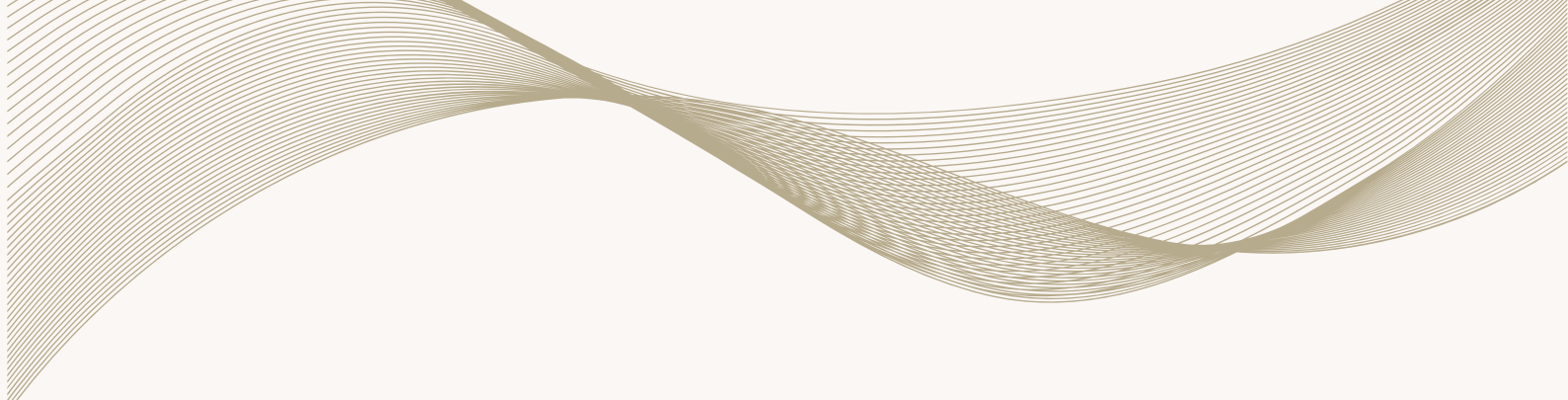
15:10 – 15:30 Mgr. Dominika Novotná: Языкова і культурна асими́ляція Русинів на Словакії. Література як пляйстер на проблеми русинського шкoлства. Jazyková a kultúrna asimilácia Rusínov na Slovensku. Literatúra ako náplast na problémy rusínskeho školstva (*interná doktorandka, Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rusínskeho jazyka a kultúry*)

15:30 – 15:50 Prof. Dr. Mihály Káprály, CSc.: Система вокальних звукув у бесїдї обывателюв ужанського села Великі Лазы. Systém vokálov v ústnom prejave obyvateľstva užskej obce Velyki Lazy (*Rusínsky vedecký inštitút A. Hodinku, Budapešť*)

Diskusia

Prestávka na kávu

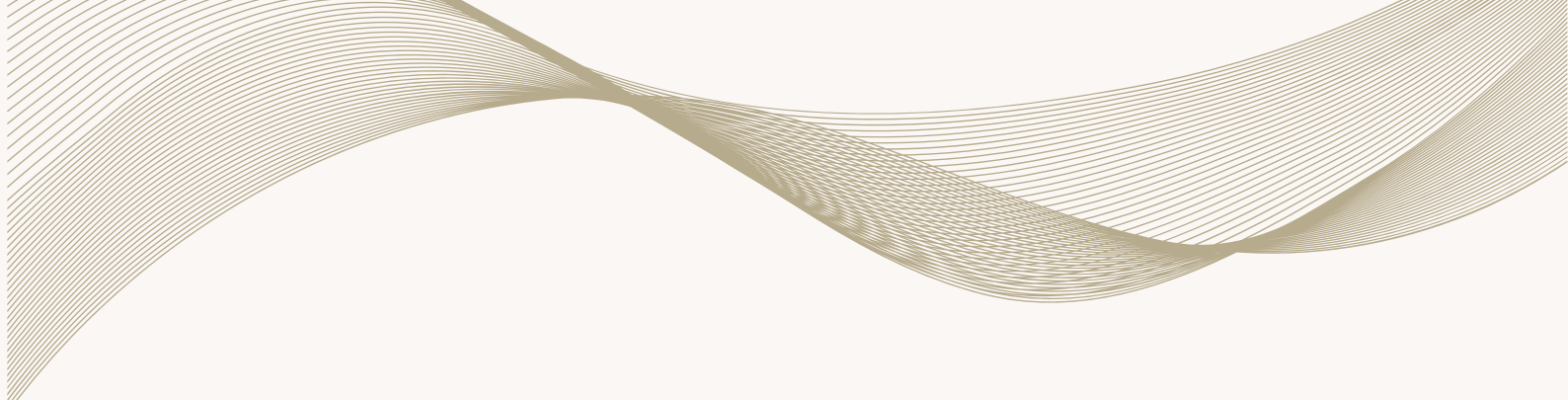
16:10 – 16:30 Doc. Mgr. Valerij Padiak, CSc.: Проблема трансгендерных переходов в кодифицированной норме русинского языка на Словакии: позир из Ужгорода. Problém transrodových prechodov v kodifikovanej norme rusínskeho jazyka na Slovensku: pohľad z Užhorodu (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rusínskeho jazyka a kultúry*)

16:30 – 16:50 Mgr. Monika Tyławska: Рапорт о вчыню лемківского языка в Польщы. Vzdelávanie v lemkovskom jazyku v Poľsku (*Stowarzyszenie Ruska Bursa w Gorlicach, I Liceum Ogólnokształcące im. Marcina Kromera w Gorlicach*)

16:50 – 17:10 Mgr. Zinaida Budinski: Русински язык у школах у Сербії. Rusínsky jazyk v školách v Srbsku (*interná doktorandka, Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rusínskeho jazyka a kultúry*)

Diskusia

18:00 Slávnostná recepcia (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň PU*)

SEKCIA II

Miestnosť č. E221 (Consilium minus)

11:30 – 11:50 PaedDr. Ledneczky Gyöngyi, PhD.: A magyar nyelv és irodalom oktatásának kérdései a kurrikuláris reform tükrében. Otázky vyučovania maďarského jazyka a literatúry vo svetle kurikulárnej reformy (*Národný inštitút vzdelávania a mládeže*)

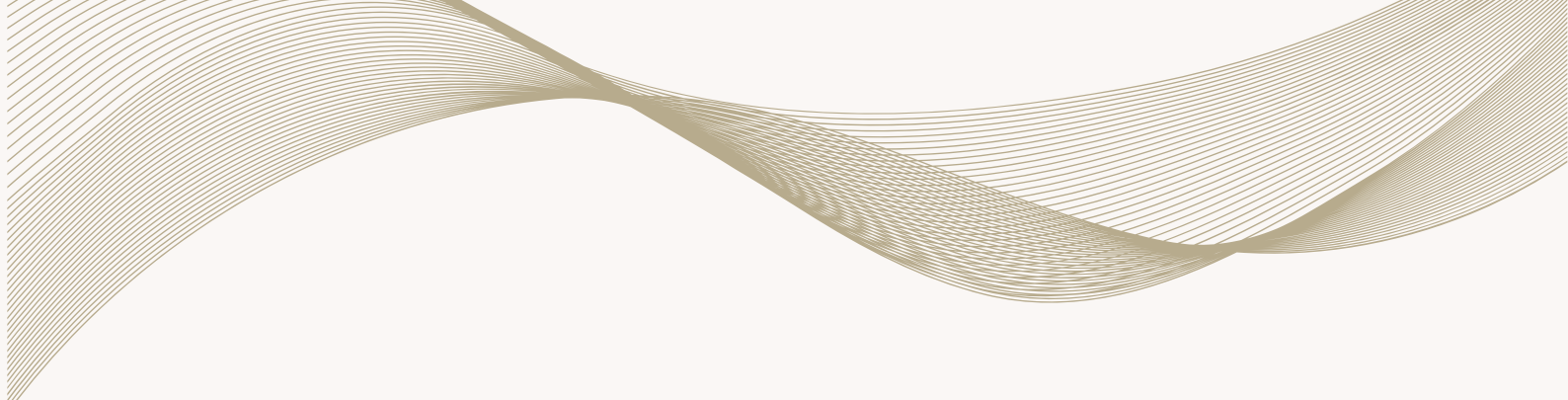
11:50 – 12:10 PaedDr. Halász Anita: A szlovák nyelv és szlovák irodalom oktatásának kérdései a kurrikuláris reform tükrében. Otázky vyučovania slovenského jazyka a literatúry vo svetle kurikulárnej reformy (*Národný inštitút vzdelávania a mládeže*)

12:10 – 12:30 Mgr. Dančo Jakab Veronika, PhD.: A tantervi reform hatása az anyanyelvi nevelés nyelvszemléletére. Vplyv kurikulárnej reformy na prístup k vzdelávaniu v materinskom jazyku (*Univerzita Komenského v Bratislave, Katedra maďarského jazyka a literatúry*)

12:30 – 12:50 Mgr. Prékop Mária: A szlovákiai közoktatási rendszer reformjainak hatása az elmúlt évtizedekben. Vplyv reforiem v slovenskom verejnom vzdelávacom systéme v posledných desaťročiach (*Základná škola a Gymnázium s vyučovacím jazykom maďarským, Bratislava*)

Diskusia

13:00 – 14:30 Obed (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň*)

SEKCIA II

Miestnosť č. E221 (Consilium minus)

14:30 – 14:50 Dr. habil. PaedDr. Bárczi Zsófia, PhD.: Az irodalomoktatás kihívásai kisebbségi közegben. Výchovy vyučovania literatúry v menšinovom prostredí (*Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Ústav maďarskej jazykovedy a literárnej vedy*)

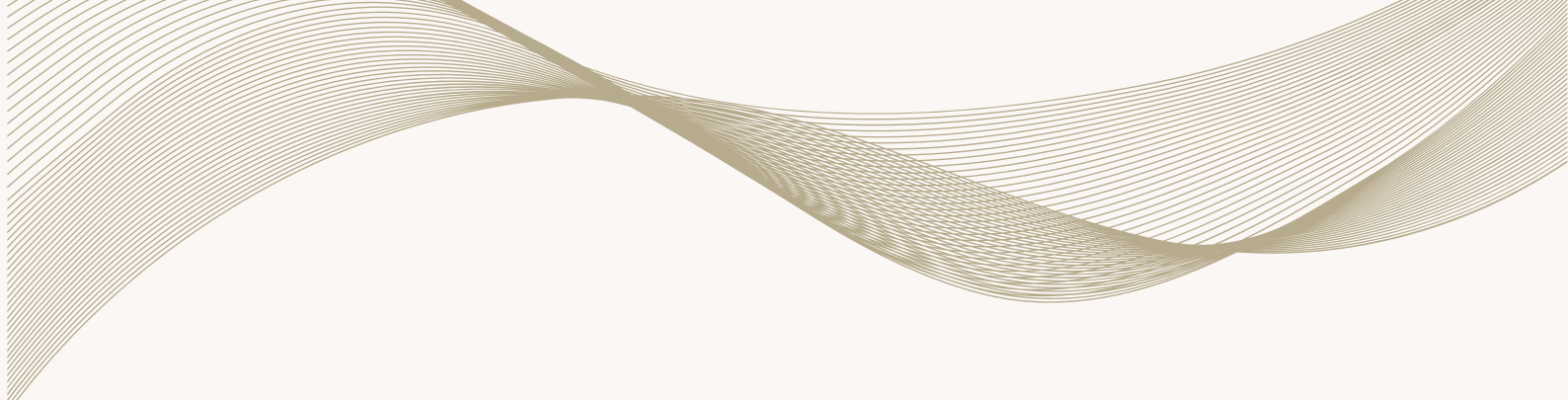
14:50 – 15:10 Sütő Zsuzsanna: Mi tart otthon? Kisebbségi és többségi magyar hallgatók immobilitási törekvéseinek vizsgálata Közép-Európában. Čo vás drží doma? Skúmanie ambícií maďarských študentov z menšiny a väčšiny v strednej Európe v oblasti imobility (*Debreceni Egyetem, HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet, Maďarsko*)

15:10 – 15:30 Dr. habil. Laczkó Krisztina, PhD.: A tetszikelő kapcsolattartás megítélése szlovákiai magyar és budapesti magyar középiskolások körében. Egy kérdőíves felmérés eredményei. Vnímanie prejavu zdvorilého používania jazyka u maďarských stredoškolákov na Slovensku a v Budapešti. Výsledky dotazníkového prieskumu (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav maďarského jazyka a kultúry*)

15:30 – 15:50 Doc. PaedDr. Presinszky Károly, PhD.: Korszerű eszközök a szlovákiai magyar nyelvjárások oktatásában. Moderné nástroje na vyučovanie maďarských nárečí na Slovensku (*Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Ústav maďarskej jazykovedy a literárnej vedy*)

Diskusia

Prestávka na kávu

16:10 – 16:30 Dr. h. c. prof. PhDr. Kónya Péter, PhD.: Nemzetiségi diákegyletek az eperjesi evangélikus kollégiumban a 19. század első felében. Národnostné spolky študentov prešovského evanjelického kolégia v prvej polovici 19. storočia (*Prešovská univerzita v Prešove*)

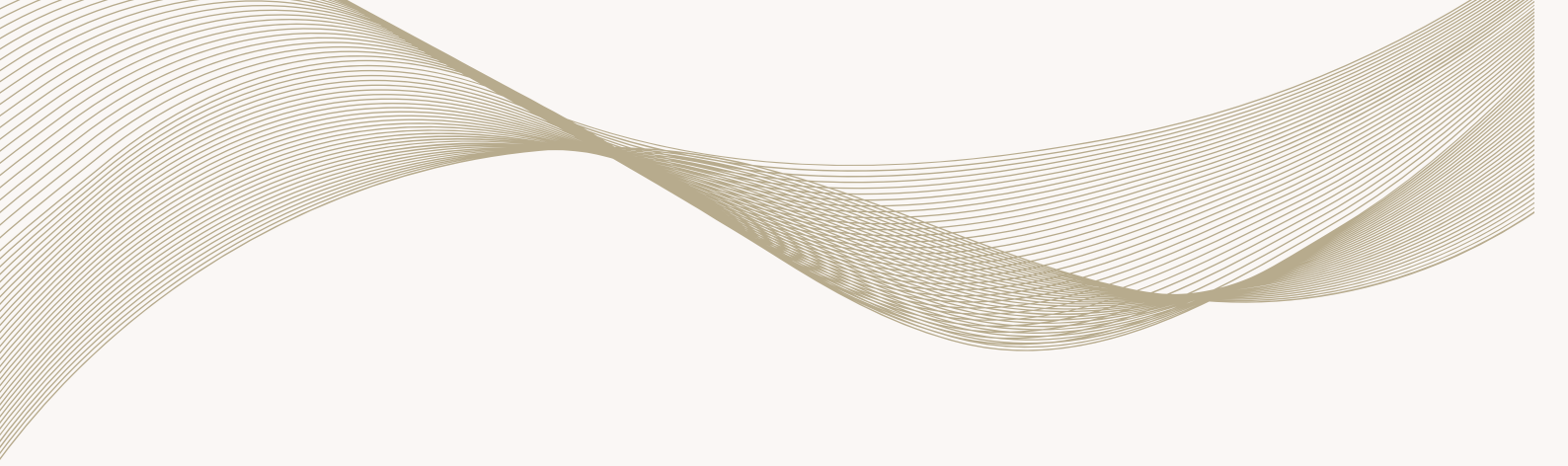
16:30 – 17:00 Doc. N. Tóth Anikó, PhD. – Doc. Mgr. Petres Csizmadia Gabriella, PhD.: A Legere Irodalmi Verseny szerepe a szlovákiai magyar középiskolai irodalomoktatás szemléletváltásának elősegítésében. Úloha literárnej súťaže Legere pri podpore zmeny prístupu k vyučovaniu literatúry na maďarských stredných školách na Slovensku (*Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Ústav maďarskej jazykovedy a literárnej vedy*)

17:00 – 17:30 Mgr. Varga Tóth Klára – Mgr. Vavrek Hubay Gabriella: Kisebbségi képzés – mentori szerep a nyelvhatáron. Vzdelávanie menšín - mentoring na jazykovej hranici (*Regionálne centrum podpory učiteľov pre okresy Rimavská Sobota a Revúca*)

Diskusia

18:00 Slávnostná recepcia (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň PU*)

SEKCIA III

Miestnosť č. 328 (*Consilium maius*)

11:30 – 11:50 Ábel Ravasz, MA: Aktuálne výzvy menšinového školstva na Slovensku (*Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Bratislava*)

11:50 – 12:10 Mgr. Roman Čonka – Mgr. Zuzana Paľuchová: Virtuálne prehliadky a rómsky jazyk (*Štátna vedecká knižnica v Prešove*)

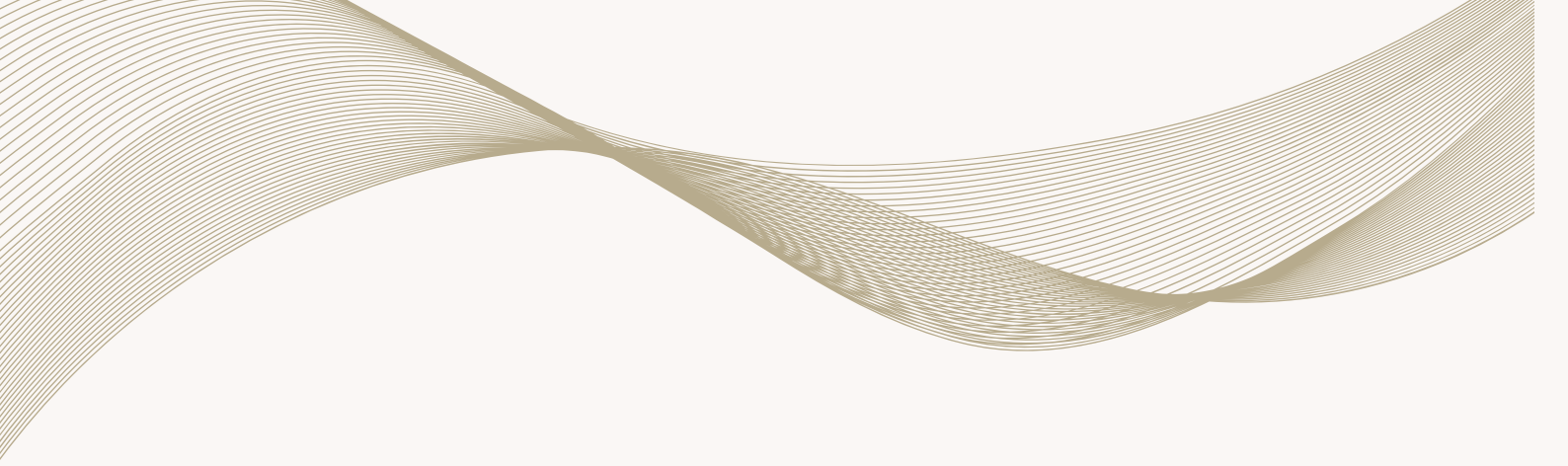
12:10 – 12:30 Erika Godlová: Preklad ako veda, umenie aj remeslo (*Štátna vedecká knižnica v Prešove*)

Diskusia

13:00 – 14:30 Obed (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň*)

14:30 – 14:50 Mgr. Lada Viková, PhD.: Zkušenosti s výukou romského jazyka na Univerzitě Pardubice (*Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, Katedra sociální a kulturní antropologie*)

14:50 – 15:10 Mgr. Marketa Hajska, PhD.: Odrazování od užívání romštiny v českých školách a pedagogicko-psychologických poradnách (*Univerzita Karlova, Ústav etnologie a stredo-európskych a balkánských štúdií, Praha*)

15:10 – 15:50 Bc. Iveta Kokyová – Dana Ema Hrušková: „Co by měli pedagogové vědět o romských dětech a jejich rodičích aneb můžeme si porozumět, pokud se navzájem poznáme. Jak posílit zdravé sebevědomí a motivaci romských žáků – inspirační jednohubky“ (*Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Praha*)

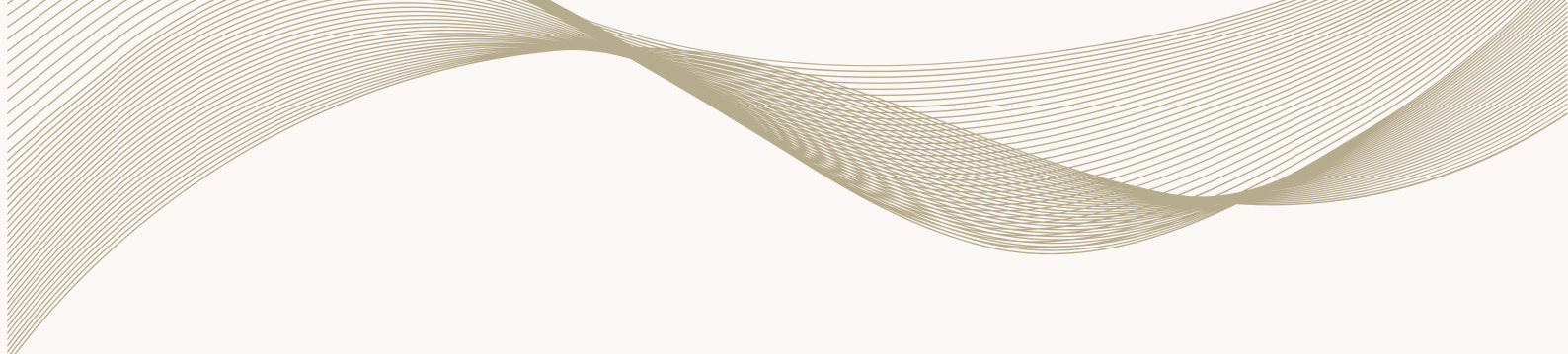
Prestávka na kávu

16:10 – 17:10 Mgr. Martin Gális: Rómčina a jazykový kontakt (*Univerzita Karlova*)

17:10 – 17:30 Mgr. Milan Oláh – Mgr. Slavomir Klempar: Postavenie a vyučovanie rómskeho jazyka na stredných školách (*Súkromná stredná odborná škola pedagogická a sociálna v Košiciach*)

Diskusia

18:00 Slávnostná recepcia (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň PU*)

30. októbra 2024 (streda)

SEKCIA I

Miestnosť č. E225a

9:00 – 9:20 PhDr. Ľuba Kráľová, Ph.D.: Вечерні школи русиньського языка про діти і дорослих в ОЗ Колысочка - Kolíska - 10-рочны скушености. Večerné školy rusínskeho jazyka pre deti a dospelých OZ Kolysočka - Kolíska - 10-ročné skúsenosti (*SNM – Múzeum rusínskej kultúry v Prešove*)

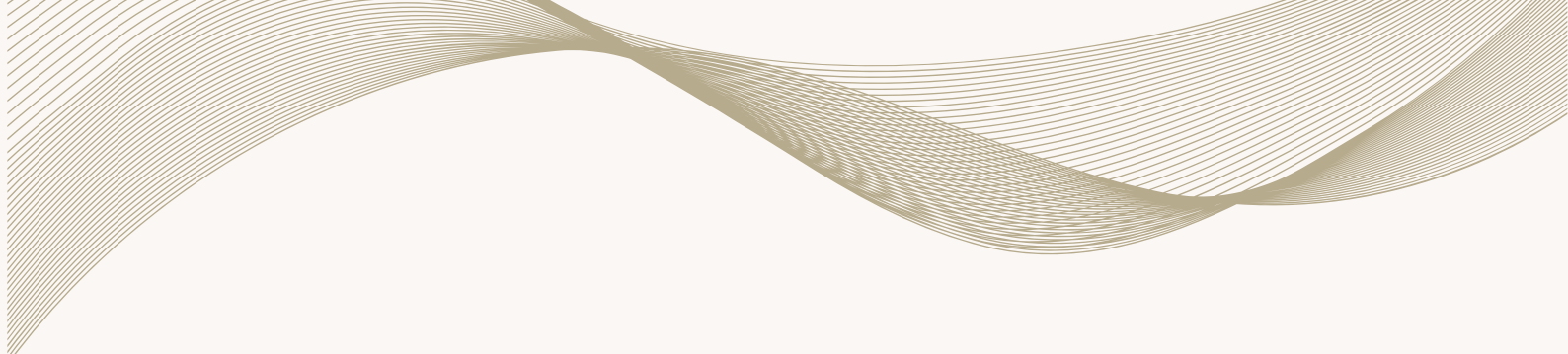
9:20 – 9:40 Mgr. Timotej Fedor: Asimilácia rusínskeho obyvateľstva prostredníctvom školstva na príklade obce Banské. Асими́лація русиньського жытєльства через школство на прикладі села Баньске (*SNM - Múzeum rusínskej kultúry v Prešove*)

9:40 – 10:00 Dr. Gheorghe Firczak – Mariana Svetlana Mureșan – Svetlana Carmen Bojcsuk: Шпеціфіка русиньського языка в Банаті і Марамуреші (Румунія). Zvláštnosti rusínskeho jazyka v Banáte a Maramureši (*Univerzita v Oradei, Rumunsko*)

10:20 – 10:40 Mgr. Michal Falat, PhD.: Rusínske ľudové školstvo na východnom Slovensku po vzniku Československa. Русиньске основне школство на выходнім Словеньску по взнику Чеськословеньска (*Slovenské národné múzeum - Múzeum rusínskej kultúry v Prešove*)

Diskusia

Prestávka na kávu

11:00 – 11:20 ThLic. František Krajňák: Потреба русинського літургічного
языка в животї церькви. Potreba rusínskeho liturgického jazyka v živote
Cirkvi (*Spolok sv. Jána Krstiteľa, Prešov*)

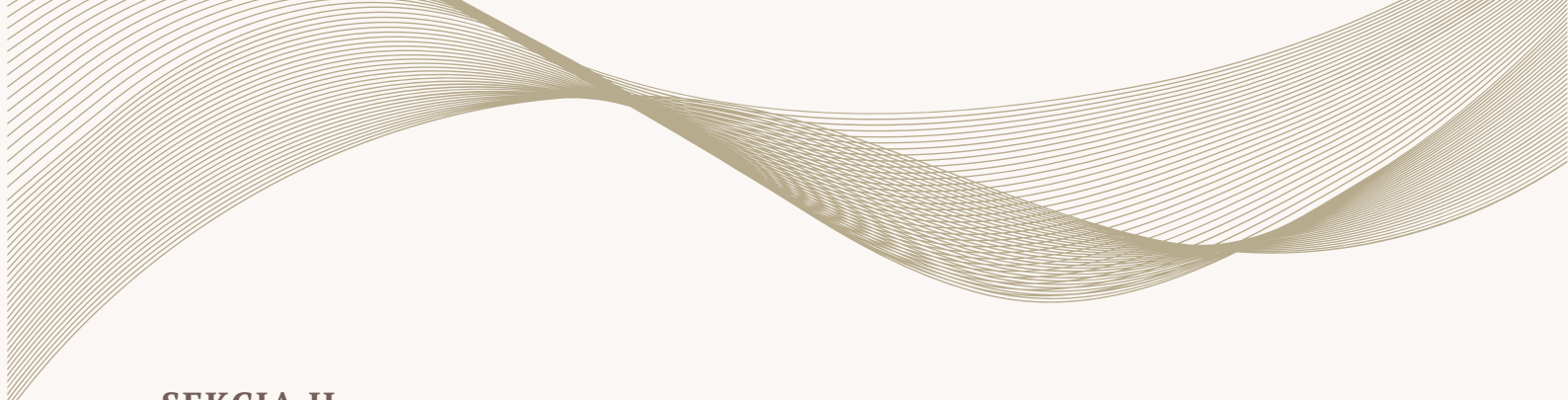
11:20 – 11:40 Mgr. Michal Pavlič, PhD.: Стереотіпізація в русинській
літературі і єї функції. Stereotypizácia v rusínskej literatúre a jej funkcie
(*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín*
– *Ústav rusínskeho jazyka a kultúry*)

11:40 – 12:00 Doc. Volodymyr Fenych, CSc.: Мови меншин і шкільна
освіта в українському Закарпатті: досвід Підкарпатської Русі (1919-1944).
Menšinové jazyky a školské vzdelávanie v Zakarpatskej oblasti na Ukrajině:
skúsenosti z Podkarpatskej Rusi (1919-1944) (*Prešovská univerzita v Prešove,*
Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rusínskeho jazyka a
kultúry)

Diskusia a záver konferencie

12:30 Obed (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň*)

SEKCIA II

Miestnosť E221 (Consilium minus)

9:20 – 9:40 Dr. habil. Szili Katalin, PhD.: A magyar nyelv oktatási formáiról – 21. századi lábjegyzetekkel. O formách vyučovania maďarského jazyka (s poznámkami pod čiarou z 21. storočia (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav maďarského jazyka a kultúry*))

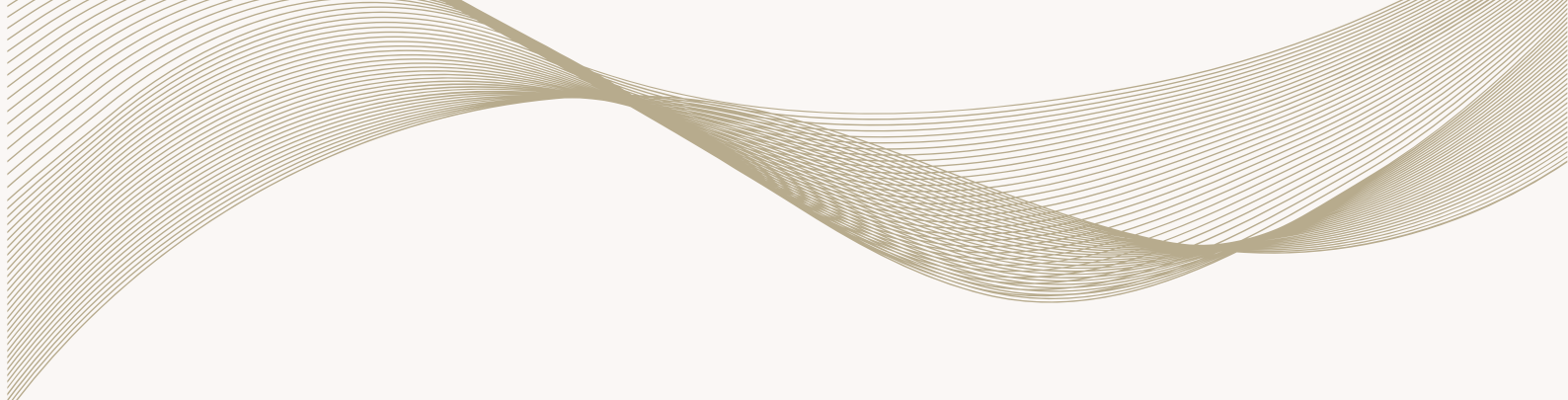
9:40 – 10:00 Mgr. Hajabács Zsuzsanna: Az anyanyelv helyzete az idegennyelv-oktatásban – Egy pilot felmérés eredményei. Úloha materinského jazyka vo vyučovaní cudzích jazykov - výsledky pilotného prieskumu (*Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Ústav maďarskej jazykovedy a literárnej vedy*)

10:00 – 10:20 PaedDr. Radics Rudolf, PhD.: Innovatív módszerek és technikák a magyar mint idegen nyelv oktatásában. Inovatívne metódy a techniky vo vyučovaní maďarčiny ako cudzieho jazyka (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav maďarského jazyka a kultúry*)

10:20 – 10:40 Dr. habil. Márkus Éva, PhD.: A német nemzetiségi tanítóképzés története és jelen helyzete Magyarországon. História a súčasnosť vzdelávania učiteľov nemeckej národnosti v Maďarsku (*Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító- és Óvóképző Kar, Maďarsko*)

Diskusia

Prestávka na kávu

11:00 – 11:20 Tóth Rebeka: Magyar nyelv és kultúra a nyugat-szlavóniai általános iskolai oktatásban. Maďarský jazyk a kultúra v základnom vzdelávaní v západnom Slavónsku (*Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Maďarsko*)

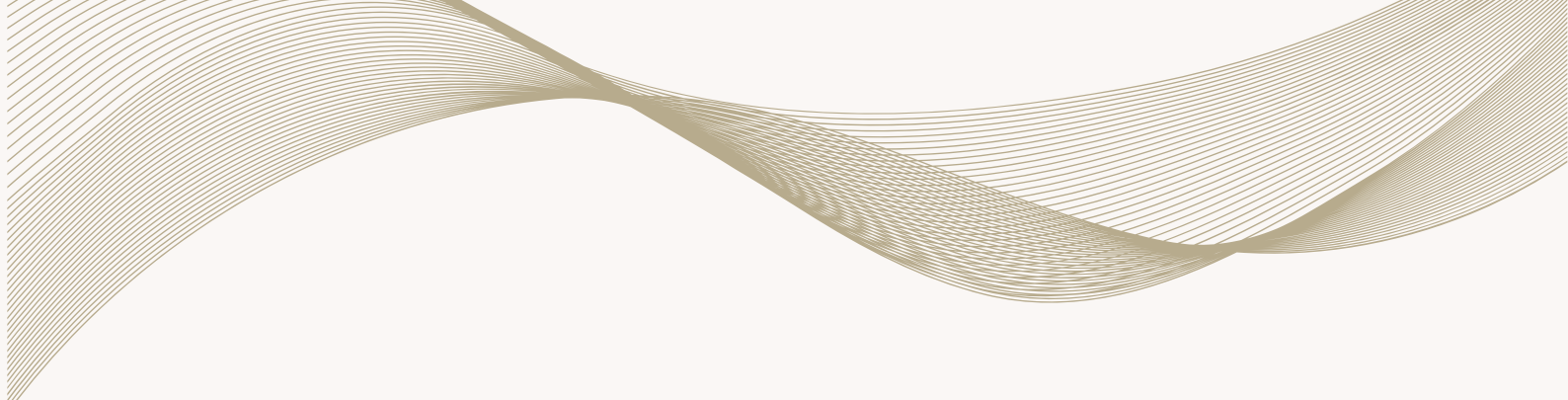
11:20 – 11:40 Dr. habil. Ábrahám Barna, PhD.: A szlovák nyelv elsajátításának megítélése a magyar közvéleményben a 19. században. Posúdenie osvojenia slovenčiny zo strany maďarskej verejnosti v 19-om storočí (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav maďarského jazyka a kultúry*)

11:40 – 12:00 Mgr. Tamás Ákos: A tornaljai és az ózdi roma tanulók nyelvhasználati szokásai a szociolingvisztika tükrében. Používanie jazyka rómskych žiakov v Tornali a Ózde vo svetle sociolingvistiky (*Základná škola Ferenca Kazinczyho s VJM, Tornaľa*)

12:00 – 12:20 Simon Szabolcs, PhD.: Iskolaválasztást befolyásoló tényezők választott magyar településeken Szlovákiában. Faktory ovplyvňujúce výber školy vo vybraných maďarských sídlach na Slovensku (*Univerzita J. Selyeho, Katedra maďarského jazyka a literatúry*)

Diskusia a záver konferencie

12:30 Obed (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň*)

SEKCIA III

Miestnosť č. 328 (Consilium maius)

9:20 – 9:40 Mgr. Jana Gáborová Kroková: Možnosti využitia rómskych literárnych textov vo vyučovaní procese (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rómskych štúdií, Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry, ŠVK PO*)

9:40 – 10:00 Mgr. Alexander Mušinka, Ph.D. – Mgr. Lucia Segľová Mušinková, Ph.D.: Niekoľko poznámok k národnostnému školstvu (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rómskych štúdií*)

10:00 – 10:20 Mgr. Lenka Goroľová: Rómsky jazyk a jeho miesto v školskom prostredí (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rómskych štúdií*)

10:20 – 10:40 Mgr. Róbert Závacký, Ph.D.: Predstavenie Národného projektu na predchádzanie predčasného ukončenia školskej dochádzky – „NP PUŠD“ (*Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Košice*)

Diskusia

Prestávka na kávu

11:00 - 11:20 Prof. PhDr. Eduard Lukáč, Ph.D.: Snahy o odstránenie negramotnosti Rómov na Slovensku v 20. storočí (*Ústav pedagogiky, andragogiky a psychológie, Prešovská univerzita v Prešove*)

11:20 – 11:40 Doc. PhDr. Marek Lukáč, Ph.D.: Východiská a stav riešenia projektu KEGA č. 002PU-4/2024 Rozvoj kompetencií pedagogických zamestnancov v oblasti rómskeho jazyka, literatúry a reálií (*Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín – Ústav rómskych štúdií*)

12:30 Obed (*Biely salónik, Študentský domov a jedáleň*)

ORGANIZAČNÝ VÝBOR KONFERENCIE

Doc. Mgr. Annamária Kónyová, PhD.

Doc. PhDr. Anna Plišková, PhD.

Doc. PhDr. Marek Lukáč, PhD.

Mgr. Michal Pavlič, PhD.

PaedDr. Rudolf Radics, PhD.

Mgr. Jana Gáborová Kroková

Mgr. Lenka Goroľová

MIESTNOSTI KONFERENCIE

Ul. 17. novembra č.15

Miestnosť E225a

Miestnosť E221 (Consilium minus)

Miestnosť č. 328 (Consilium maius)

Ul. 17. novembra č. 13

Študentský domov a jedáleň

